

Boo Miljö- och Naturvänner

Nacka tingsrätt
Mark- och miljödomstolen
Box 69
131 07 Nacka
mmd.nacka.avdelning4@dom.se

2019-02-14

Frentab Anläggning AB Ansökan om tillstånd till återvinnings- och bergtäktsverksamhet samt vattenverksamhet i Nacka kommun, målnummer M 5291 - 18.

Naturskyddsföreningen i Nacka och Boo Miljö- och Naturvänner har tagit del av Frentabs ansökningshandlingar och vill lämna följande synpunkter.

Varför inte en detaljplan?

Hur kan det komma sig, att det för åtgärder av sådan art att de kräver en miljökonsekvensbeskrivning, MKB, inte gjorts en detaljplan? Frentab vill bedriva sprängning, krossning och lagring av bergmassor samt lagra miljöfarligt avfall i Kovik intill Velamsund, ett kommunalt naturreservat. De har ansökt om att få spränga 5 000 000 ton berg under 20 år och mellanlagra 700 000 ton per år. De söker också tillstånd för vattenverksamhet för bortledning av grundvatten och bortledning av ytvatten från Koviksträsk. Verksamheten har pågått sedan 2009.

Det är fem år sedan Nacka kommun tecknade tunnelbaneavtalet, i sig ett stort projekt med mycket bergssprängning och behov av lagring och krossning av stora mängder stenmaterial. Dessutom innebar avtalet högt satta mål för byggande av 13 500 bostäder och 15 000 arbetsplatser. Samtidigt som stora infrastrukturprojekt som Skurubron planerades. Redan i länsstyrelsens rapport 2000:11 "*Masshantering i Stockholms län*" sägs att masshanteringsfrågorna är ett gemensamt regionalt ansvar som delas mellan länsstyrelsen, kommunerna, materialföretagen m.fl. och att i det sydöstra försörjningsområdet, som Nacka tillhör, rekommenderar länsstyrelsen att fler platser för bergtäkt, mellanlagring och återvinning anläggs. Behovet har varit väl känt och tid har funnits att planera för lämpliga platser för bergkrossar, cementfabriker och asfaltverk. Älta, Drevinge, Kovik, Kil ...? Kommunen har efter opinionstryck backat vad gäller Älta. Drevinge väcker just nu stor debatt och den planerade expansionen i Kovik sker i tysthet.

Förutom en detaljplans planering av olika verksamheters funktioner och genomgång av plankonsekvenser, så innebär själva planprocessen en transparens och möjlighet till demokratisk

påverkan. Handlingarna som beskriver Frentabs föreslagna expansion i Velamsund finns inte att läsa varken på Nackas kommuns hemsida, Frentabs eller WSPs hemsida och planprocessen är faktiskt undanhållen allmänheten som inte tillhör samrådsgruppen. Enda offentliggörande är såvitt vi vet kungörelsenotisen i Nacka Värmdö Posten 2017-08-08 om samrådsmötet 2017-08-23 samt Mark- och miljödomstolens kungörelse 2018-12-19 om mål M 5291-18 i Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet.

Även Trafikverket Region Stockholm påpekade i tidigare samråd behovet av en detaljplan. *Trafikverket noterar att området inte är detaljplanelagt, varför det kan ifrågasättas om inte de planerade verksamheter som inte omfattas av nuvarande tillstånd bör detaljplaneläggas. Verksamheternas påverkan på befintlig infrastruktur, trafiksäkerhet mm kan därigenom klarläggas i samråd med berörda varigenom ekonomi och ansvar kan redas ut.*

Av en dom i Mark- miljööverdomstolen, mål nr P 6782-15, framgår att detaljplan krävdes för projekt i Kolmårdens djurpark, där omständigheterna är jämförbara med Kovik. Vi anser att det är nödvändigt att en detaljplanering av Koviksområdet görs.

Underskattade bullereffekter

Stora delar av Velamsunds naturreservat med omgivning är kraftigt bullerstörda på grund av Frentabs verksamhet. Över hundra privata fastighetsägare vittnar i sina samrådssvar om att buller från Frentabs verksamhet utgör en kraftig störning i deras vardag, intill deras bostad och i naturreservatet. Naturskolans personal i Velamsund bekräftar att buller från Kovik inverkar negativt på Naturskolans utomhusundervisning. Bullret hörs till och med i centrala gårdsområdet upp till parken på västra sidan om Velamsunds gård och personalen tar inte sina barngrupper till de östra delarna av reservatet på grund av bullerstörningarna.

Många av fastighetsägarna framför i samrådssvaren åsikten att Frentab överskrider beslutade gränsvärden och man kan ställa sig frågan om det finns brister i efterlevnad och tillsyn av beslutade gränsvärden. Man kan också fråga sig om skyddsåtgärderna är tillräckliga och om gränsvärdena för bullret är för högt satta.

Två kortfattade rapporter om buller bifogas Frentabs ansökan.

I rapporten *Industribullerutredning Frentabkrossen, Kovik, 2013-01-10, ACAD* sägs att Frentab har som mål att verksamheten ska ha en ljudnivå under 45 decibel 100 meter utanför arrendegränsen. Beräkningar konstaterar att dessa ljudnivåer kan hållas med rätt avskärmning av stenkrossen.

Rapporten *Koviks bergtäkt, industribullerberäkning nuläge – etapp 3, 2017-11-08, WSP* saknar beskrivande text och kommentarer som gör mätningar och beräkningar begripliga. I bullerkartorna saknas uppgifter om bullrets utbredning utanför arrendegränsen in i naturreservatet.

Karaktären på bullret är inte beskrivet i någon av rapporterna, men beskrivs av besökare i naturreservatet som ett momentant högt, skrapande och krossande ljud med enstaka

bullerhändelser med högre ljudnivå. Vad är rimliga gränsvärden för konstant pågående buller från en bergkross?

Sverige saknar gränsvärden för buller specifikt i naturreservat, något som måste utarbetas med tanke på att alltför naturmiljöer skyddas som naturreservat i nära anslutning till tät bebyggelse. ACADs rapport hänvisar till *Utomhuskrav för buller från omkringliggande industri och egen bebyggelse i Naturvårdsverkets råd och riktlinjer 1978:5*, där kravet för *Områden för fritidsbebyggelse och rörligt friluftsliv där naturupplevelsen är en viktig faktor* är 40 decibel Dag kl 07-18, 35 decibel Dag kl 18-22 och 35 decibel ekvivalent ljudnivå Natt kl 22-07.

Annan bullerstörning som buller från vindkraftverk har blivit föremål för ett flertal prövningar, men några liknande domar har inte hittats för bergtäkt och bergkross. På vindlov.se står *Mark- och miljööverdomstolen (MÖD) har i flera avgöranden uttalat sig om buller från vindkraftverk. Av avgörandena går att utläsa att fast praxis är att bullret från vindkraftverken inte får överstiga 40 dB(A) ekvivalent nivå utomhus vid bostäder och att sökanden ska visa att han har tekniska och faktiska förutsättningar att klara den nivån. Det krävs inte någon marginal till detta värde. MÖD har vidare uttalat att bullervillkor 35 dB(A) kan behövas i naturreservat som särskilt pekats ut som tyst område i den fördjupade översiktsplanen. Det finns exempel på att lågfrekvent buller villkorsreglerats.*

Bullers påverkan på människors mentala och fysiska hälsa är underskattat, så också i denna ansökan. Forskning visar att buller orsakar allvarliga negativa hälsoeffekter även vid relativt måttliga exponeringsnivåer. Enligt WHO utgör buller den näst viktigaste orsaken till miljörelaterad ohälsa i Europa efter luftföroreningar. Men samtidigt som kunskapen om hälsoeffekterna ökar, så ökar samhällets acceptans för höjda gränsvärden. 2017 höjdes riktvärdena för buller vid bostäder till 65 respektive 60 decibel vid fasad från tidigare 60 respektive 55 decibel. Ökningen kan synas liten, men eftersom decibelskalan är logaritmisk är ökningen i praktiken mycket större, 10 decibels ökning innebär en tiofaldig ökning av antalet bullrande fordon.

Klart är att människors behov av tysta miljöer för återhämtning kopplat till naturupplevelser ökar och att naturreservatens rekreativa värde därför måste värnas och behandlas seriöst.

Upplevelsevärden, som vi vet sjunker när de är relaterade till bullerstörningar, måste belysas jämsides med faktiska ljudnivåer mätta i decibel. I Nackas Grönstrukturprogram som antogs 2011 klassades de delar av Velamsunds naturreservat som gränisar till Kovik med mycket höga eller höga upplevelsevärden ur rekreationssynpunkt, trolska miljöer som utmärks av orördhet.

Bullers ekologiska påverkan saknas kunskap om varför försiktighetsprincipen bör gälla.

Påverkansområdet inte tillräckligt inventerat

Inför ansökan har två olika naturvärdesinventeringar (NVI) genomförts, en 2015 av Enetjärn AB och en 2017 av WSP. Tidigare har Skogsstyrelsen inventerat och registrerat flera områden som nyckelbiotop eller objekt med naturvärde. Vi noterar att i den inventering som hänvisas till i ansökningen (WSP 2017) har skogsområdet mellan befintligt verksamhetsområde och Velamsunds naturreservat klassats som inget naturvärde och en liten del av området som klass 4, visst naturvärde. I inventeringen från 2015 från Enetjärn har hela skogsområdet klassats som påtagligt värde, klass 3. Detta ligger också i linje med Skogsstyrelsens värdering av området som objekt med naturvärde. Varför WSP bedömer att stora delar av detta område inte får någon

naturvärdesklassning alls framgår inte av naturvärdesinventeringen. Det är en brist i WSP:s NVI att det inte motiveras varför områden inte blivit klassade som naturvärdesobjekt.

WSP inventerade ett större område än Enetjärn vilket givetvis är bra, men vi menar ändå att det inte är tillräckligt. T.ex. bör hela Koviksträsks strandområden ha inventerats. Vidare borde en detaljerad inventering av naturvärdesarter ha gjorts, vilket är ett tillägg i NVI-standarderna, för att få kännedom om det finns t.ex. grön sköldmossa eller andra naturvärdsarter inom exploateringsområdet. Detta skulle ge ett mer fullständigt underlag för bedömning av lämplighet och konsekvenser av den planerade verksamheten.

Vidare saknas inventeringar av fåglar, groddjur och fladdermöss. Om det inte anses nödvändigt med sådana inventeringar bör det framgå varför man kommit fram till det. Det bör framgå antingen i NVI:n eller i miljökonsekvensbeskrivningen.

När det gäller fåglar vet vi att Koviksområdet är en lokal för berguv. På artportalen är berguv rapporterad från området under 2017. Detta borde tas upp i handlingarna. Det borde framgå av NVI:n att det finns skyddsklassade arter i området. Visserligen kan sägas att den har förekommit där med nuvarande verksamhet i området men det bör ändå utredas om den föreslagna utökningen av verksamheten kan ha en negativ påverkan.

Vi noterar att Nacka kommuns naturenhet inte varit inkopplade i ärendet vilket är förvånande.

Planerad verksamhet bör ses som intrång i Velamsunds naturreservat

Den planerade utökningen av verksamheten innebär ökade bullerstörningar i Velamsunds naturreservat. Naturreservatet kommer också att påverkas av grundvattensänkning om tillstånd ges för bergtäkt under grundvattennivån. Bergtäkten skulle också enligt ansökan gå ända fram till naturreservatsgränsen. Allt detta kommer såklart att påverka naturreservatet negativt, både avseende naturvärden och rekreativvärden. Vid intrång i naturreservat krävs kompensationsåtgärder. Det bör gälla i detta fall även om själva exploateringen sker utanför naturreservatet. I MKB:n sägs att: *"Utvidgningen av verksamheten kommer dock att ske helt utanför naturreservatet"*, vilket förvisso är sant men reservatet påverkas ändå påtagligt. I MKB:n tonas riskerna med grundvattensänkningen och övrig negativ påverkan på Velamsunds naturreservat ner på ett sätt som inte är seriöst. MKB:n bör därför underkännas.

Påverkan på skyddsvärda arter

Grön sköldmossa

I Nacka kommuns arrendeavtal med Frentab står

18. Grön sköldmossa är en skyddad art som hittats på ett ställe inom det område som avsatts som skyddszon mot reservatet. Möjligheten finns att grön sköldmossa kan påträffas på fler lokaler inom området än den lokal som hittats under inventeringen. Skulle det inträffa att företaget vid avbaningen av området hittar fler lokaler av grön sköldmossa måste nyfunnen lokal skyddas från ingrepp.

Ansvar för ytterligare fynd av grön sköldmossa måste rimligen ligga på Nacka kommun. Denna skrivning är helt verkningslös. Skulle Frentab vara intresserad av nya fynd som kräver ytterligare skyddsåtgärder och har deras personal denna kunskap?

En detaljerad artinventering, vilket är ett tillägg i standarden för naturvärdesinventeringar, hade varit lämpligt för att ta reda på om det finns fler lokaler för grön sköldmossa och även andra skyddsvärda arter.

Det framgår inte av NVI:n eller MKB:n om man bedömt förekomst av arter upptagna i artskyddsförordningen. Förutom grön sköldmossa är det ett antal fågelarter som finns rapporterade i artportalen som är upptagna i artskyddsförordningen. Någon bedömning av påverkan på dessa arter bör finnas med i handlingarna. Även om man bedömer att ingen påverkan på dessa arter föreligger bör det anges och motiveras.

Sammanfattande synpunkter

- **ansöknings- och beslutsprocess är inte transparent**
- **detaljplan saknas**
- **påverkansområdet är inte tillräckligt inventerat**
- **bedömning av verksamheternas konsekvenser för artskyddade arter, naturvärden och rekreativa värden är otillräckliga**
- **den planerade bergtäkten bör ses som intrång i naturreservatet**
- **ansökans MKB, miljökonsekvensbeskrivning, bör underkännas**

Vi anser att ingen ytterligare bergtäktsverksamhet bör tillåtas i Kovik på grund av oklara konsekvenser av föreslagen grundvattensänkning, att kvarvarande skyddszon mot naturreservatet försvinner och att verksamheten fortsatt blir bullerstörande för naturreservatet.

För Naturskyddsföreningen i Nacka

Ronny Fors
ordförande ronny.fors@naturskyddsforeningen.se

För Boo Miljö- och Naturvänner

Kerstin Lundén
ordförande kerstin.lunden.natur@gmail.com

Kopia sänd till

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden
Nacka kommun, 131 81 Nacka
registrator.plan@nacka.se

Miljöenheten, Nacka kommun
miljoenheten@nacka.se